

4 YAŞ GELİŞİM DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ

İnsanın kişiliği, zihinsel, duygusal ve fiziksel gelişimi özellikle yaşamın ilk altı yılında çok hızlı gelişir. Bu kritik dönemde, çocuğun tüm potansiyelini gerçekleştirebilmesi için desteklenmesi ve bunun için uygun çevrenin sağlanması önemlidir. Bunu göz önünde bulundurduğumuzda anne-baba ve eğitimcilerin çocuğun yaşına ait gelişim özellikleri hakkında bilgi sahibi olmalarının çocuğun desteklenmesi açısından önem taşır. Gelişimin hiyerarşik bir sırası vardır ve her aşama bir sonraki aşamanın ön koşuludur. Her çocuk bu sırayı izler, ancak bu aşamaları geçme hızı çocuktan çocuğa farklılık gösterebilir. Çocuktan beklenen davranışlar gelişim düzeyiyle sınırlı olmalıdır. **Çocuğun yaşına ait gelişim özelliklerinin bilinmesi çocuğun tanınması, doğru yönlendirilmesi, gelişime ait normal dışı gelişmelerin, özel ilgi ve yeteneklerinin erkenden tespit edilmesi açısından önemlidir.**

3 ve 4 yaş, içinde barındırdığı ben merkezilik ve inatçılık özelliklerinden dolayı oldukça zorlu bir dönemdir. Bu iki baskın özellik 4 yaş civarında biraz daha azalsa da bu yaş dönemlerinin en karakteristik iki özelliğidir. 4 yaşına gelen çocuklar birlikte oynayıp, oyun kurup, yaşadıklarını oyunlarına yansıtabilirler. 3 yaşa kıyasla daha sakin ve uyumlu bir döneme girerler. Bu yaş grubunun en önemli özelliği meraktır. "Ne, nedir, niye?" tarzındaki soruları ardı arkasına sorabilirler. Detaycı ve araştırmacıdırlar. 3 yaşa oranla son derece gelişmiş kelime hazineleri vardır. Hayal güçleri çok iyi çalışır ve bunu oyunlarında çok güzel kullanırlar. Bu dönemde yaşanabilecek en karakteristik sorun gece uyanmaları ve gece korkularıdır. Yaratıcılık gerektiren her türlü aktiviteden (ritim çalışmaları, drama, resim vb.) çok hoşlanırlar. 4 yaş çocuğu isteklerinin anında yerine getirilmemesini anlayışla karşılamayı öğrenmeye başlar. O artık kendi dışındaki dünyanın kuralları olduğunu ve başkalarının hak ve istekleri olduğunu görür ve beklemeği öğrenir. Buradaki temel ilke, çocuğun isteklerinin bazılarında er geç kavuşacağına inanmasıdır. Bu dönemde çocuk kendisiyle oynayacak bir ya da iki arkadaşını seçmeye başlar. 4 yaş çocuğu değişken bir görünüm sergiler. Genellikle yarım bırakılan bir şeye karşı duyarsızdır. Sorgu çağı 4 yaşında en yüksek düzeye ulaşır. 4 yaş çocuğu hareketlidir. O enerjik olan tırmanma, sıçrama, atlama, hızla bisiklet sürme ve takla atma gibi tüm bedensel etkinlikleri sever.

4 Yaş Çocuğuna Yaklaşım Nasıl Olmalı?

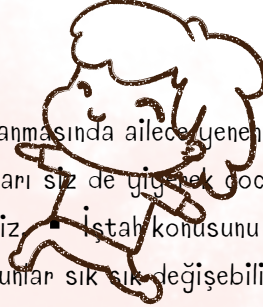
Beslenme: ■ Bu yaştaki çocuğun iyi beslenme alışkanlıkları kazanmasında ailece yenen yemekler önemlidir, bu alışkanlıklar ömür boyu devam edecektir. ■ Onun yemesini istediğiniz gıdaları siz de yiyecek çocuğa iyi örnek oluşturmalsınız. ■ Ona yemek hazırlamada, sofrta kurmada ufak görevler verebilirsiniz. ■ İştah konusunu problem haline getirmeyin, acıkınca yiyeceğine inanın. ■ Sevdiği ve sevmediği gıdalar olabilir ve bunlar sık sık değişebilir. ■ Bir gıdayı reddederse ısrar etmeyin, bir süre sonra farklı bir şekilde tekrar deneyin. ■ Yemeğini yemeyince aç kalmasın diye abur cubur vermeyin. ■ Gıdayı ödül veya ceza olarak kullanmayın.

Disiplin:

■ Kurallar ve yasaklar konusunda tutarlı olun. ■ Ondan ne istediğinizi açıkça anlatın ve iyi davranışlarını övün. ■ İstenmeyen davranışların neden istenmediğini anlatıp açıklayın.

Gelişimi Nasıl Destekleyebilirsiniz?

■ Kum, su, toprakla oynamasına izin verin. ■ Parmak boyası yaptırın. ■ Oyun hamuru ile oynatın. ■ Masayı kurmaya yardım ettirin. ■ Cisimlerin adlarını, renklerini söyleyin. ■ Parçaları bir araya getirip bir şeyler yapacağı oyuncaklar (lego, küpler gibi) alın. ■ Yeni kelimeler öğrenmesine yardım edin. ■ Öyküler, masallar okuyun. ■ Ekran süresini kısıtlayın. ■ Başka çocuklarla bir araya getirin. ■ Değişik ortamlarda bulunmasını, yeni arkadaşlarla tanışmasını sağlayın. ■ Bu dönemde çocuklarla konuşurken tam ve düzgün cümleler kurmaya özen göstermek gerekir. ■ Çocukların sorgu çağını yaşadıklarının bilincinde olarak tüm sorularını sabırla yanıtlamak gerekir.

GELİŞİM ALANLARI

PSİKOMOTOR GELİŞİM

▪ Ayak değiştirerek büyük bir rahatlıkla merdivenlerden inip çıkabilir, ▪ Beden hareketlerini istediği gibi ustalıklı yönlendirebilir, ▪ Merdivenlere ve ağaçlara tırmanabilir, ▪ Parmak ucunda durabilir, yürüyebilir ve koşabilir, ▪ Üç tekerlekli bisiklete binmede ustalaşmıştır, ▪ Topu atma, yakalama, zıplatma, tekmeyle vurma gibi becerileri içeren top oyunlarını gerçekleştirebilir, ▪ Küçük tahta boncukları ipe dizebilir, ▪ Kalem yetişkin gibi tutar ve başarıyla kullanır, ▪ Makasla düz ve dairesel çizgileri çizebilir. ▪ Şekilleri sınırları taşımadan boyayabilir. ▪ Ritme uygun dans edebilir. ▪ Yumuşak materyallere çeşitli araçları kullanarak şekil verebilir.

BİLİŞSEL ve DİL GELİŞİMİ

▪ Yakın geçmişteki olayları, olup bitenler arasında ilişki kurarak anlatabilir, ▪ Şakalardan, fıkralardan zevk alır, uygunsuz sözlerden, ifadelerden ve argodan hoşlanır. ▪ Özellikleri belirtildiğinde vücudunun kısımlarını gösterebilir. ▪ Etkinlik süresince dikkatini toplayabilir. ▪ Üç nesnel ve davranışları emirleri yerine getirebilir. ▪ Resimleri mantıklı bir şekilde açıklayabilir. ▪ Tek başına 3—4 mısralık basit şarkıları söyleyebilir. ▪ 1—5 arası rakamları tanır. ▪ Nesnelere özelliklerine göre gruplar. ▪ 15'e kadar ritmik sayabilir. ▪ Düzgün ve tam cümleler kurabilir. ▪ Yedi kelimedenden oluşan cümleleri kurabilir. ▪ Geçmiş şimdiki ve gelecek zamanları doğru olarak kullanabilir. ▪ Yakın zamanda yaşanmış olayları anlatıp, olaylar arasında ilişki kurabilir. ▪ Kaç yaşında olduğunu söyleyebilir. ▪ Sürekli olarak "neden, ne zaman, nasıl" gibi sorular sorabilir. ▪ Kelimelerin anlamlarını merak ederek ne olduğunu sorabilir. ▪ Gerçekleri hayallerle karıştırarak hikâyeler anlatabilir. ▪ Artık konuşmalarında bebeksi konuşmalara yer vermez veya çok az konuşur.

SOSYAL — DUYGUSAL GELİŞİM

▪ Genelde çok daha bağımsız ve oldukça inatçıdır; kendi isteğiyle hareket eder, ▪ İsteklerine karşı gelindiğinde, yetişkinlere uygunsuzca, kaba bir üslupla konuşabilir ve oyun arkadaşlarıyla kavga edebilir, ▪ Evin dışında işe yarar her türlü malzemeyle bir şeyler üretmeye, oluşturmaya çalışarak yaratıcılığını sergiler, ▪ Dramatik oyunu ve çeşitli giysiler giyip kılıktan kılığa girmeyi çok sever; sıklıkla bu oyunları oynamayı tercih eder, ▪ Paylaşma ve oyun sırasında sıra bekleme anlayışı gelişmiştir, ▪ Küçük kardeşlerine ilgi gösterir sevgiyle yaklaşır, ▪ Duygularının sonuçlarını söyleyebilir, ▪ Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlar, ▪ Başkalarının konuşmalarını kesmeden dinler, ▪ Grup kurallarına uyar ▪ Gerekli durumlarda arkadaşlarından yardım ister ve onlara yardım eder.

ÖZBAKİM BECERİLERİ

▪ Yemek yerken çevresini temiz tutmaya dikkat eder, ▪ Giyeceklerini doğru şekilde giyer, ▪ Ayakkabısının bağcığını açar, ▪ Küçük tuvalet temizliğini yardımsız yapabilir.

Her çocuk birbirinden farklıdır ve kendine özgü bir gelişim profiline sahiptir. Çok çeşitli etmenler bu gelişiminde rol oynayabilir. Burada yer alan bilgiler belli bir zamanda ve ya yaşta olması gereken gelişimleri göstermez, çocuğun içinde bulunduğu yaş dönemine ait genel özelliklerdir.